

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN VE ANNELERİN HİKÂYE KİTABI OKUMASININ ÇOCUKLARIN SOSYAL BECERİ GELİŞİMİ İLE İLİŞKİSİ

Lütfiye YURTSEVEN* - Gökçe KURT*

Özet: Bu çalışmada; çocuğun önceden okul öncesi eğitimi alma durumu, annenin çocuğuna hikâye kitabı okuma sıklığı ve hikâye kitabı seçimindeki yeterlilik dereceleri ile çocuğun sosyal becerileri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma; Kilis il merkezinde bir anaokulunda altı yaş grubu çocukları, çocukların anneleri ve öğretmenler ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya dört öğretmen, 91 öğrenci ve bu çocukların anneleri katılmıştır. Öğretmenlerden çocukların sosyal becerilerini göz önünde bulundurarak, her bir çocuk için Avcıoğlu (2007) tarafından geliştirilen “Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği”ni doldurmaları istenmiştir. Anneler ise çalışma kapsamında oluşturulan “Demografik Anket” ve Aram ve Avram (2009) tarafından geliştirilen ve araştırmacılarca uyarlanan “Annelerin Çocuk Kitapları Seçimindeki Uzmanlık Düzeylerini Belirleme Anketi (AÇKSUDBA)” ni doldurmuşlardır. Çalışmada çocuğun önceden okul öncesi eğitim alma, annelerin “AÇKSUDBA” dan aldığı yeterlilik puanı ve demografik ankette bulunan kitap okuma sıklığı değişkenleri ile çocuğun sosyal becerileri arasındaki ilişki, hiyerarşik regresyon analizi (HRA) yöntemi ile değerlendirilmiştir. Analiz sonuçları; çocukların önceden okul öncesi eğitim alma durumu, annelerin hikâye kitabı okuma sıklığı, hikâye kitabı seçimindeki yeterlilik dereceleri ve çocukların bazı sosyal becerileri arasında anlamlı ilişkiler olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Beceriler, Çocuğa Hikâye Kitabı Okuma, Hikâye Kitabı Seçimi

The Effects of Children’s Preschool Education and Mothers’ Storybook Reading on the Development of Social Skills

Abstract: The aim of this study was to investigate the relationships between the previous preschool education of children, mothers' frequency of storybook reading, the expertise of mothers in choosing storybooks and children's social skills. The study was carried out with the six years old children, their teachers and mothers at a preschool in the city center of Kilis. Four teachers, 91 children

---

* Kilis Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kilis.

** İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya

and their mothers were involved in the study. The teachers filled out the “Social Skills Rating Scale” developed by Avcıoğlu (2007). Mothers in the study filled out the demographic questionnaire and “Mothers’ Expertise in Choosing Storybooks for Children” developed by Aram and Aviram in 2009 and adapted into Turkish culture by the researchers. The effects of the previous preschool experience of children, the children’s storybook choosing expertise score of mothers, and the mothers’ storybook reading frequency scores on the children’s social skills were analyzed with the hierarchical regression technique. The results indicated that the some social skills of children were related with the mothers’ storybook reading frequency and their expertise levels in choosing storybooks as well as previous preschool education experience of children.

Key Words: Social Skills, Storybook Readingfor Children, Choosing Storybooks.

Giriş

Çocuk kitaplarının çocuğun bilişsel, kişilik, ahlak ve sosyal duygusal gelişimi açısından önemli görevleri vardır. Kitapların çocuğa dil bilinci kazandırdığı, çeşitli yaşantılar sunduğu, kendini ve yaşadığı toplumu tanıttığı, bunun yanı sıra çocuğun kavram ve dil gelişimini desteklediği belirtilir (Al Otaiba 2004; Ersoy, Avcı ve Turla, 2007; Garner, Carlson, Gaddy ve Rennie 1997; Sever, 2008; Uzmen, 2001). Çocuğa kitap okumanın çocuğun bilişsel ve dil gelişimi üzerine olumlu etkilerinin olduğu yapılan çalışmalarda ortaya konmuştur (Bass, 2007; Justice, Pullen ve Pence, 2008; Lo, 1995; Orlando, 2005; Van Kleeck, 2008). Ayrıca anne çocuk etkileşimini zenginleştirmek amacıyla oluşturulan müdahale programlarında hikâye kitaplarının ana eğitim araçları olarak kullanıldığı görülmektedir (Levenstein, 1970 ve Levenstein ve Oliver, 2002).

Yaşam boyu sürecek öğrenmelerin temellendiği 0-6 yaş döneminde çocuklara seslenen kitaplar, çocuğun ailesi ve çevresi dışında modeller sunarak, onların toplumsallaşma sürecine kalıcı katkılar sağlar. Çocuklar için olayları bir başkasının baktığı açıdan görmek önemlidir. Resimli öykülerde bulunan semboller ve kavramlar aracılığıyla bu beceri güçlendirilir (Sever, 2008). Sosyal beceriler, çocuğun yaşadığı çevreye uyum sağlaması açısından sergilemesi gereken davranışlar olarak açıklanmakta (Gresham ve Elliot, 1993; Libet ve Lewinsohn, 1973 ve Sorias, 1986) ve sosyal becerilerin model alınarak öğrenilebileceği üzerinde durulmaktadır (Al Otaiba, 2004; McArthur, 2002; Taylor ve Machida, 1994). Sosyal beceriler genellikle, akran grupları ve aile içinde farkında olmadan ve sistematik olmayan bir şekilde öğrenilir. Çocuklar çevrelerindeki kişileri gözlemleyerek bu becerileri öğrenirler. Bazı çocuklar da bu becerilerin sistemli bir biçimde öğretilmesine ve bu becerileri sergileyebilmek için desteklenmeye gereksinim duyarlar. Sosyal beceri

yetersizliğine sahip çocuklar, akran ilişkilerinde yetersizlik sergileyebilirler. Sosyal becerilerdeki yetersizlik, bireyin saldırgan davranışlarda bulunmasına ve sosyal olarak kabul edilemez davranışlar sergilemelerine neden olabilir (Avcıoğlu, 2007; Çiftçi ve Sucuoğlu, 2009; Gresham, 1982; Hall ve Schlesinger, 1997).

Sosyal duygusal becerilerle ilgili konular işleyen kitaplar hakkında konuşmak ve bu kitapları okumak, çocuklara bu konu ile ilgili fırsatlar sunar. Bireysel olarak çocuğa kitap okuma, çocuğun hikaye içinde gerçek yaşam duygularını (tereddüt, engellenme, coşku, vb.) yaşamasını, karakterleri görmesini, özdeşim kurmasını ve kendi duygularını açıklamasını sağlar (Al Otaiba, 2004). Paylaşma, işbirliği yapma, teselli etme ve yardım etme gibi olumlu sosyal davranışlarla ilgili konu ve karakter içeren hikayelerin çocuklara okunduktan sonra içeriklerinin tartışılması, çocukların bu davranışlar ile ilgili bilgi ve tecrübe kazanmasını sağlar (Uzmen, 2001). Çocuklara kitap okurken onları diğerlerinin duyguları hakkında düşünmeye yönlendirmek, sosyal duygusal durumlarda gösterilecek duygusal tepkilerin öğrenilmesini sağlar (Garner vd., 1997). Ayrıca çocuğa okunmak için seçilecek kitapların, çocuğun gelişim alanlarını destekleyebilmesi için belli başlı niteliklere sahip olması ve yetişkinlerin bu konuya önem vermeleri gerektiği belirtilmektedir (Al Otaiba, 2004; Aral ve Gürsoy, 2000; Dilidüzgün, 2000; Karatay, 2007; Oğuzkan, 2006; Sever, 2008; Yalçın ve Aytaş, 2002). Doğru kitabı seçmek kadar, etkili bir okuma yapmak da önemlidir (Lo, 1995). Yetişkinlerin çocukların dikkatlerini hikaye kahramanının davranışı üzerine çekmesi ve davranışları hakkında düşünme konusunda çocukları teşvik etmesi gerekir (Çakmak Güleç ve Geçgel, 2006). Birçok araştırmacı, yetişkinin çocuğa nasıl okuma yapması gerektiği konusunda öneriler sunmaktadır (Al Otaiba, 2004; Ersoy, Avcı ve Turla, 2007; Heather, 2004). Ebeveynlerin çocuklarına kitap okuması konusunda oluşturulan müdahale programlarının, çocuklar ve ebeveynler üzerinde olumlu etkiler yaptığı görülmektedir (Bass, 2007; Crawford, 2006; Smetana, 2005; Vogler Gordon, 2009).

Alan yazın incelendiğinde, çocuklara kitap okumanın çocukların sosyal becerileri üzerine etkisinin incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yapılan çalışmalarda; okul öncesi dönem çocuklarına yönelik sosyal beceri eğitim programlarının hazırlandığı (Ekinci Vural, 2006; Kurt, 2007; Polat Unutkan, 1998; Seçer ve Sarı, 2006), çocukların sosyal becerilerini değerlendirmeye yönelik ölçek uyarlama ve geliştirme çalışmalarının yapıldığı (Avcıoğlu, 2007; Bacanlı ve Erdoğan, 2003; Işık, 2007; Kapıkıran, İvrendi ve Adak, 2006), okul öncesi eğitim alma durumunun çocukların sosyal becerileri üzerine etkisinin incelendiği (Çakmak Güleç ve Özdemir 2006; Gizir, 2002; Gülay, 2011) ve anne babaların çocuk kitapları hakkındaki genel görüşlerinin belirlendiği (Erbay ve Öztürk Samur, 2010; Gürler, 1999) görülmektedir.

Çocuk kitaplarının çocuklara belli yaşam deneyimleri sunduğu göz önünde bulundurulursa, çocukların sosyal becerilerini geliştirmek için yetişkinlerin çocuk kitaplarından faydalanması gerektiği açıktır. Yapılan çalışmada, annelerin çocuklarına aldıkları hikâye kitaplarını belirlemedeki yetkinlik dereceleri ve annelerin çocuklarına hikâye kitabı okuma sıklıklarının, çocukların önceden okul öncesi eğitim alma durumları yanında, sosyal becerilerle ilişkisi ölçülmüştür.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, çocuğun önceden okul öncesi eğitim alma durumu, annenin çocuğa hikaye kitabı okuma sıklığı, ve annenin çocuk kitabı seçimindeki uzmanlığı ile çocuğun sosyal becerileri arasındaki ilişkileri belirlemektir. Genel amaç ile ilgili olarak aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir;

1. Çocukların kişilerarası becerilerini (SBDÖ1-KB); annenin çocuğa kitap okuma sıklığı, annenin çocuk kitabı seçimindeki uzmanlığı ve çocuğun önceden okul öncesi eğitimi alma değişkenleri ne derece açıklamaktadır?
2. Çocukların kızgınlık davranışlarını kontrol etme ve değişikliklere uyum sağlama becerilerini (SBDÖ2-KDKEDUSB); annenin çocuğa kitap okuma sıklığı, annenin çocuk kitabı seçimindeki uzmanlığı ve çocuğun önceden okul öncesi eğitimi alma değişkenleri ne derece açıklamaktadır?
3. Çocukların akran baskısı ile başa çıkma becerilerini (SBDÖ3-ABBÇB); annenin çocuğa kitap okuma sıklığı, annenin çocuk kitabı seçimindeki uzmanlığı ve çocuğun önceden okul öncesi eğitimi alma değişkenleri ne derece açıklamaktadır?
4. Çocukların sözel açıklama becerilerini (SBDÖ4-SAB); annenin çocuğa kitap okuma sıklığı, annenin çocuk kitabı seçimindeki uzmanlığı ve çocuğun önceden okul öncesi eğitimi alma değişkenleri ne derece açıklamaktadır?
5. Çocukların kendini kontrol etme becerilerini (SBDÖ5-KKEB); annenin çocuğa kitap okuma sıklığı, annenin çocuk kitabı seçimindeki uzmanlığı ve çocuğun önceden okul öncesi eğitimi alma değişkenleri ne derece açıklamaktadır?
6. Çocukların amaç oluşturma becerilerini (SBDÖ6-AOB); annenin çocuğa kitap okuma sıklığı, annenin çocuk kitabı seçimindeki uzmanlığı ve çocuğun önceden okul öncesi eğitimi alma değişkenleri ne derece açıklamaktadır?
7. Çocukların dinleme becerilerini (SBDÖ7-DB); annenin çocuğa kitap okuma sıklığı, annenin çocuk kitabı seçimindeki uzmanlığı ve çocuğun önceden okul öncesi eğitimi alma değişkenleri ne derece açıklamaktadır?
8. Çocukların görevleri tamamlama becerilerini (SBDÖ8-GTB); annenin çocuğa kitap okuma sıklığı, annenin çocuk kitabı seçimindeki uzmanlığı ve çocuğun önceden okul öncesi eğitimi alma değişkenleri ne derece açıklamaktadır?

9. Çocukların sonuçları kabul etme becerilerini (SBDÖ9-SKEB); annenin çocuğa kitap okuma sıklığı, annenin çocuk kitabı seçimindeki uzmanlığı ve çocuğun önceden okul öncesi eğitimi alma değişkenleri ne derece açıklamaktadır?

Yöntem

Araştırma Deseni

Çalışma, değişkenlerin birbiri ile ne derecede ilişkili olduğunu ortaya çıkarması bakımından ilişkisel tarama modelindedir. İlişkisel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2005). Çalışmada betimsel ve yordayıcı istatistiksel yöntemler kullanılarak veri analiz edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Kilis il merkezinde bir anaokulunda öğrenim görmekte olan altı yaş grup çocukları ve bu çocukların anneleri oluşturmuştur. Okulda bulunan bütün altı yaş grup öğrencileri çalışmaya dâhil edilmiştir. Çalışma kurumun dört adet altı yaş sınıfında görevli dört öğretmen ile 2010-2011 eğitim-öğretim yılının Aralık ayında yürütülmüştür. Çalışmaya 91 anne ve çocuk katılmıştır (44 erkek ve 47 kız). Çocukların hepsi anasınıfı düzeyinde altı yaş çocuğudur. Çalışmaya katılan annelerin yaş dağılımı 24 ve 50 arasındadır ($M=32.24$, $SS=4.96$). Çalışmadaki 91 anneden 38 i (%41.8) lise mezunu, 32 si (%35.2) ilköğretim mezunu, 19 u lisans mezunu (% 20.9) ve ikisi (%2.2) sadece okuryazardır. Annelerin 73 tanesi (%80.2) ev hanımı iken, 18 anne (%19.8) çalıştığını belirtmiştir. Çalışmaya katılan annelerin aylık aile geliri 500 TL. ve 8000 TL. arasında değişmektedir ($M=1836.81$, $SS=1127.6$). Ailedeki çocuk sayısı bir ve dört arasında değişmektedir ($M=2.29$, $SS=.86$). Çalışmaya katılan çocukların 44 ü (%48.4) çalışmanın yürütüldüğü zaman öncesinde hiç okul öncesi eğitim almamışken, 25 çocuk yalnızca kreş (%27.5), 18 çocuk yalnızca anaokulu (%18) ve 4 çocuk (%4.4) hem kreş hem anaokulu eğitimi almıştır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmayı oluşturan çocukların öğretmenlerine, çocukların sosyal becerilerini değerlendirmeleri için 62 maddelik “Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği” dağıtılmış ve öğretmenlerden her bir çocuk için bu ölçeği doldurmaları istenmiştir. Annelere “Demografik Bilgi Formu” ve 32 maddelik “Annelerin Çocuk Kitapları Seçimindeki Uzmanlık Düzeylerini Belirleme Anketi” dağıtılarak kitap okuma sıklığı ve annelerin uzmanlıkları belirlenmiştir.

Annelerin Çocuk Kitapları Seçimindeki Yeterlilik Düzeylerini Belirleme Anketi(AÇKSUDBA)

“Annelerin Çocuk Kitapları Seçimindeki Uzmanlık Düzeylerini Belirleme Anketi” (AÇKSUDBA), annelerin çocuk kitabı seçme ölçütleri ve uzmanların çocuk kitabı seçme ölçütleri arasındaki farklılığı ölçmek amacıyla çalışmada kullanılmıştır. Stone ve Twardosz’ un (2001) çalışmalarında belirttiği, öğretmenlerin kitap seçme ölçütleri listesine dayanarak Aram ve Aviram (2009) tarafından oluşturulan anket içinde dil, çizim, karakter, etik değer, uzunluk, fiyat, öneriler ve oyun gibi, hikayelerle ilgili biçim ve içerik özelliklerinin yer aldığı 32 madde yer almaktadır. Annelerden cevaplarını dört seçenekli bir anket üzerinde işaretlemeleri istenmiştir. Anketteki sorular; Tamamen katılıyorum (4),Katılıyorum (3), Katılmıyorum (2) ve Kesinlikle katılmıyorum (1) seçeneklerinden birisi seçilerek cevaplanmıştır.

32 maddelik bu anket, İngilizce’denTürkçe’ye çevrilmesi için bir uzmana gönderilmiş, Türkçe’ye çevrilen anket, başka bir uzmana gönderilerek anketin İngilizce’ye çevrilmesi istenmiştir. Anket anlamsal, deyimsel, deneyimsel ve kavramsal eşitlik bakımından incelenmek üzere iki hakeme gönderilmiştir. Hakemlerden gelen dönütlerle anket üzerinde son düzeltmeler yapılmış ve anketin kültürel uygunluğu sağlanmaya çalışılmıştır. Son şekline getirilen anket, yönergenin ve maddelerin anneler tarafından anlaşılma düzeyini belirlemek amacıyla 20 kişilik bir anne grubuna uygulanmış, annelerden alınan dönütler, anket maddeleri üzerinde anlaşılmayan bir durum olmadığını belirlemiştir. Çalışma kapsamında “Annelerin Çocuk Kitapları Seçimindeki Uzmanlık Düzeylerini Belirleme Anketi (AÇKSUDBA)” nin güvenilirlik analizi yapılmış, toplam güvenilirlik Cronbach Alfa katsayısı.85olarak bulunmuştur.

Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (SBDÖ)

Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (SBDÖ); dört ve altı yaş çocukların sosyal becerilerini değerlendirmek amacıyla Avcıoğlu (2007) tarafından geliştirilmiştir. Beşli dereceleme şeklinde oluşturulan bu ölçek likert tipi bir ölçektir. SBDÖ’ inde tamamı olumlu yönde düzenlenmiş maddeler; her zaman yapar (5), çok sık yapar (4), genellikle yapar (3), çok az yapar(2) ve hiçbir zaman yapmaz(1) seçeneklerinden bir seçilerek cevaplandırılmaktadır. Ölçeğin dokuz alt ölçeği vardır ve ölçek toplam 62 maddeden oluşmaktadır. Bu alt ölçekler, “Kişiler Arası Beceriler”, “Kızgınlık Davranışlarını Kontrol Etme ve Değişikliklere Uyum Sağlama Becerileri”, “Akran Baskısı ile Basa Çıkma Becerileri”, “Sözel Açıklama Becerileri”, “Kendini Kontrol Etme Becerileri”, “Amaç Oluşturma Becerileri”, “Dinleme Becerileri”, “Görevleri Tamamlama Becerileri” Sonuçları Kabul Etme Becerileri, dir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Avcıoğlu (2007) tarafından yapılmıştır. Dört ve altı yaş arasındaki 251 öğrenci sosyal beceri açısından değerlendirilmiş, ölçeğin

geçerliği kapsam ve yapı olmak üzere iki farklı yolla test edilmiş, kapsam geçerliği ile uzman görüşlerine başvurulmuş, ölçeğin kaç faktörden oluştuğunu anlamak için faktör analizi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, ölçekte yer alan maddelerin dokuz faktörde toplandığını gözlenmiştir. Güvenirliği belirlemek amacıyla, Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı, iki yarım güvenirliği ve testtekrar test güvenirlik katsayıları hesaplanmıştır. Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .98, iki yarım test güvenirlik katsayısı .89 ve test-tekrar test güvenirlik katsayısı ise .83 olarak bulunmuştur (Avcıoğlu, 2007).

Çalışmada kullanılan “Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (SBDÖ)” nin alt ölçeklerinin güvenirlik analizleri Cronbach Alfa katsayısı hesaplanarak yapılmıştır. SBDÖ’ nin alt ölçeklerinden, KB’nin.94, KDKEDUSB’nin.86, ABBÇB’nin.92, KKEB’nin.89, SAB’nin.91, SKEB’nin.94, DB’nin.93, AOB’nin.93, GTB’nin. 93 Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı değerlerine sahip olduğu görülmüştür. Ölçeğin toplam Cronbach Alfa güvenirliği. 97 olarak bulunmuştur.

Veri Analizi

Bu çalışmadan elde edilen veriler, SPSS 17.0 ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde betimsel ve yordayıcı istatistik teknikleri kullanılmıştır. Çalışmadaki her bir değişken için ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler hesaplanmıştır. Ayrıca demografik verilerin sunumunda ortalama, standart sapma ve geçerli yüzde hesaplamaları kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan SBDÖ’ nin her bir alt ölçeğine yönelik olmak üzere dokuz adet hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. İki basamakta yürütülen regresyon analizinin birinci basamağında; çocuğun önceden aldığı okul öncesi eğitim bir blok halinde regresyona alınırken, ikinci basamakta sosyal beceriler ile ilişkili olabileceği düşünülen hikayekitabı okuma değişkenleri (sıklık ve yeterlilik) hiyerarşik olarak regresyon analizine alınmıştır. Sonuçlar tablolaştırılarak sunulmuştur.

Bulgular

1. Annelerin Çocuk Kitabı Seçimindeki Uzmanlık Düzeyleri

Çalışmaya katılan 91 anne ve on uzman 32 maddelik “Annelerin Çocuk Kitapları Seçimindeki Uzmanlık Düzeylerini Belirleme Anketi” ni doldurmuşlardır. Tablo 1’de annelerin ve uzmanların her bir madde için ortalama puanları ve anne-uzman puanlarını karşılaştıran “bağımsız T testi” sonuçları verilmiştir. Uzmanlar arasında yüksek derecede bir görüş birliği göze çarparken (Cronbach Alfa =.83) düşük derecede bir standart sapma (.57) gözlenmiştir. Uzmanların her anket maddesi için ortalama puanları hesaplanmış ve bu puanlar ile her annenin her bir maddeye verdiği puan karşılaştırılmıştır. Annelerin çocuk kitabı seçimi konusundaki uzmanlık düzeylerine yönelik bir

puan oluşturmak için anne ve uzman puanlarının birbirinden uzaklıkları hesaplanmış ve her anne için toplam bir uzmanlık puanı oluşturulmuştur. Annelerin çocuk kitabı seçimleri konusundaki uzmanlık düzeyleri puanı 0 (anne-uzman ayrılığı yok) ve 96 (maksimum anne-uzman ayrılığı) arasında bir ranjda dağılım göstermektedir. Bu durumda, annelerin kitap seçimi konusundaki uzmanlık puanları arttıkça anne-uzman ayrılığının arttığı ve yükselen puanların daha düşük anne uzmanlığına işaret ettiği düşünülmelidir

Tablo 1. Annelerin ve Uzmanların Çocuk Kitabı Seçiminde Uzmanlık Düzeylerinin Her Madde İçin Karşılaştırılması

İfadeler	Anneler	Uzmanlar	t-Test
	N=91 M (SD)	N=10 M (SD)	
AÇKSUDBA01	3.35 (.83)	3.1 (.57)	3.28**
AÇKSUDBA02	3.54 (.6)	3.9 (.32)	-1.5
AÇKSUDBA03	2.01 (.8)	1.6 (.69)	.80
AÇKSUDBA04	3.07 (.81)	3.7 (.67)	-1.92*
AÇKSUDBA05	2.93 (.8)	2.5 (.85)	.39
AÇKSUDBA06	2.91 (.81)	2.4 (.84)	2.07*
AÇKSUDBA07	2.74 (.87)	3.4 (.84)	-1.65
AÇKSUDBA08	2.66 (.93)	3.7 (.48)	-2.05*
AÇKSUDBA09	3.45 (.64)	3.4 (.69)	-.36
AÇKSUDBA10	2.52 (.87)	2.2 (.92)	1.15
AÇKSUDBA11	3.29 (.76)	3.1 (.99)	3.28**
AÇKSUDBA12	2.14 (.74)	2.0 (.82)	1.17
AÇKSUDBA13	2.99 (.77)	3.4 (.52)	.0
AÇKSUDBA14	3.10 (.7)	2.9 (.74)	-.43
AÇKSUDBA15	2.78 (.73)	2.8 (.92)	.82
AÇKSUDBA16	2.96 (.81)	3.1 (.57)	-.26
AÇKSUDBA17	3.31 (.57)	3.6 (.52)	-1.81
AÇKSUDBA18	2.33 (.8)	2.1 (.87)	.51
AÇKSUDBA19	2.48 (.86)	2.3 (.67)	.00
AÇKSUDBA20	2.90 (.86)	3.2 (.42)	-.36
AÇKSUDBA21	2.96 (.74)	2.7 (.82)	.76
AÇKSUDBA22	3.26 (.73)	3.6 (.69)	-1.41
AÇKSUDBA23	3.23 (.75)	3.2 (.42)	1.81
AÇKSUDBA24	3.44 (.70)	3.0(1.05)	2.06*
AÇKSUDBA25	2.99 (.87)	2.8 (.29)	3.28**
AÇKSUDBA26	2.76 (.80)	2.5 (.85)	1.5
AÇKSUDBA27	3.02 (.76)	2.8 (.92)	.98
AÇKSUDBA28	3.57 (.52)	4.0	-1.5
AÇKSUDBA29	2.78 (.88)	2.8 (.78)	.82
AÇKSUDBA30	3.53 (.58)	2.8 (.78)	2.44**
AÇKSUDBA31	3.07 (.89)	2.9 (.74)	1.00
AÇKSUDBA32	3.00 (.65)	3.2 (.25)	-.71

** $p < .05$, * $p < .09$ ve $p > .05$ arasında

1. Sosyal Beceriler

Çalışmada çocukların çalışmanın öncesinde aldıkları okul öncesi eğitimi, annelerin çocuk kitabı seçimindeki uzmanlık düzeyleri ve çocuklarına kitap okuma sıklığı gibi değişkenlerin çocukların sosyal becerileri ile ilişkisi, hiyerarşik regresyon analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Değişkenlere ait ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerleri Tablo 2' de sunulmaktadır.

Tablo 2. Önceki Okul Öncesi Eğitim, Hikaye Kitabı Okuma Sıklığı ve Uzmanlığı ve Sosyal Beceriler Ortalama, Standart Sapma, Minimum ve Maksimum Değerleri

Değişkenler	M	SS	Min.	Max.
Çocuğun Önceden Aldığı Eğitim	.51	.50	0	1
Hikaye Kitabı Okuma				
Sıklık	.70	.45	0	1
Uzmanlık	21.59	4.22	11,5	31,5
Sosyal Beceriler				
SBDÖ1-KB	3.56	.72	2.07	5.00
SBDÖ2-KDKEDUSB	3.43	.60	2.09	4.73
SBDÖ3-ABBÇB	3.02	.64	1.00	4.50
SBDÖ4-SAB	3.84	.73	1.86	5.00
SBDÖ5-KKEB	3.25	.89	1.00	5.00
SBDÖ6-AOB	3.76	.98	1.33	5.00
SBDÖ7-DB	3.97	.78	1.40	5.00
SBDÖ8-GTB	4.19	.83	2.00	5.00
SBDÖ9-SKEB	3.67	.88	1.75	5.00

Çocuğun önceden aldığı okul öncesi eğitim dışında, hangi değişkenin çocukların sosyal becerileri ile ilişkili olduğunu anlamak için, SBDÖ'nün her bir alt ölçeği ile toplam dokuz hiyerarşik regresyon analizi uygulanmıştır. Hiyerarşik regresyon analizi değişkenleri Tablo 4'te, hiyerarşik regresyon analizine dâhil olan değişkenlerin interkorelasyon değerleri de Tablo 3'te gösterilmiştir.

Buna göre; annelerin çocuklarına kitap okuma sıklığı ile SBDÖ8 (Görevleri Tamamlama Becerileri) ve SBDÖ9 (Sonuçları Kabul Etme Becerileri) arasında anlamlı bir korelasyon elde edilmiştir ($r = .24$ ve $r = .24$, $p < .05$). Ayrıca, annelerin çocuk kitabı seçme konusundaki uzmanlık düzeyleri ile SBDÖ4 (Sözel Açıklama Becerileri) arasında anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir ($r = -.24$, $p < .05$).

Tablo 3. Önceki Okul Öncesi Eğitim, Hikaye Kitabı Okuma Sıklığı ve Uzmanlığı ve Sosyal Beceriler Arasındaki İnterkorelasyon

Tablo 3. Araştırma Değişkenleri Arasındaki İnterkorelasyon

SBDÖ	Hikaye Kitabı Okuma									Çocuk Eğitimi	
	SBDÖ1	SBDÖ2	SBDÖ3	SBDÖ4	SBDÖ5	SBDÖ6	SBDÖ7	SBDÖ8	SBDÖ9	Sıklık	Uzmanlık
SBDÖ	-										
1											
SBDÖ	.77****	-									
2											
SBDÖ	.66****	.73****	-								
3											
SBDÖ	.77****	.61****	.45****	-							
4											
SBDÖ	.47****	.55****	.61****	.16	-						
5											
SBDÖ	.59****	.35***	.39****	.66****	.2**	-					
6											
SBDÖ	.58****	.61****	.58****	.37****	.72****	.38****	-				
7											
SBDÖ	.48****	.36****	.43****	.38****	.5****	.51****	.62****	-			
8											
SBDÖ	.46****	.49****	.55****	.19*	.75****	.34****	.74****	.74****	-		
9											
Sıklık	.14	.11	.18*	.2*	.09	.13	.98	.24**	.24**	-	
Uzmanlık	-.19*	-.8*	-.14	-.24**	-.12	-.07	-.14	.005	-.04	-.04	-
Çocuk Eğitimi	.22**	.23**	.17	.19*	.19*	.22**	.22**	.08	.27****	.19*	-.111

**** $p < .001$, *** $p < .01$, ** $p < .05$, * $p < .09$ ve $p > .05$ arasında

Not: Annelerin uzmanlık düzeyleri skorlarının düşmesi anne ve uzman puanı arasındaki farkın azalmasına ve daha yüksek bir anne uzmanlık düzeyine tekabül etmektedir.

Tablo 4. Çocuğun önceden aldığı okul öncesi eğitim ve annelerin çocuklarına hikâye kitabı okuma değişkenlerinin çocukların sosyal becerilerine etkileri (n=91)

Değişken	b	S. E	β	R ²	ΔR ²
<i>SBDÖ1 (KB)</i>					
Basamak 1					.05**
Çocuğun önceki okul öncesi eğitimi	.32	.15	.22		
<i>SBDÖ2 (KDKEDUSB)</i>					
Basamak 1					.05**
Çocuğun önceki okul öncesi eğitimi	.28	.12	.23		
<i>SBDÖ3 (ABBÇB)</i>					
Basamak 1					.02
Çocuğun önceki okul öncesi eğitimi	.21	.13	.17		
<i>SBDÖ4 (SAB)</i>					
Basamak 1					.03*
Çocuğun önceki okul öncesi eğitimi	.27	.15	.19		
Basamak 2				.08	.05**
Çocuğun önceki okul öncesi eğitimi	.24	.15	.16		
Uzmanlık	-.04	.02	-.22		
<i>SBDÖ5 (KKEB)</i>					
Basamak 1					.03*
Çocuğun önceki okul öncesi eğitimi	.34	.19	.19		
<i>SBDÖ6 (AOB)</i>					
Basamak 1					.04**
Çocuğun önceki okul öncesi eğitimi	.44	.20	.22		
<i>SBDÖ7 (DB)</i>					
Basamak 1					.04**
Çocuğun önceki okul öncesi eğitimi	.34	.16	.22		
<i>SBDÖ8 (GTB)</i>					
Basamak 1					.007
Çocuğun önceki okul öncesi eğitimi	.13	.17	.08		
Basamak 2				.06	.05*
Çocuğun önceki okul öncesi eğitimi	.06	.17	.04		
Sıklık	.42	.19	.23		
<i>SBDÖ9 (SKEB)</i>					
Basamak 1					.07***
Çocuğun önceki okul öncesi eğitimi	.48	.18	.27		

*** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$, * $p < .09$ ve $p > .05$ arası vıda

Not: Çocuğun önceden aldığı okul öncesi eğitim birinci basamakta, annenin çocuğa hikaye kitabı okuma değişkenleri ise blok olarak ikinci basamakta analize katılmıştır.

İkinci basamakta, basamaklı analiz sosyal becerilere anlamlı derecede katkı yapan hikaye kitabı okuma değişkenlerinin analize girmesini sağlamıştır.

2.1. Kişilerarası Beceriler (SBDÖ1-KB)

Birinci araştırma sorusu cevaplandığında, çalışmaya katılan çocukların SBDÖ1 ortama puanları 3.56 (.72) olduğu bulunmuştur (Tablo 2). İnterkorelasyon tablosu (Tablo 3) incelendiğinde, SBDÖ1 puanları ile çocuğun önceden aldığı okul öncesi eğitim ($r = .22, p < .05$) arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir.

Hiyerarşik regresyon analizi tablosu (Tablo 4) incelendiğinde; SBDÖ1 puanlarının birinci basamakta analize alınan çocuğun önceden aldığı okul öncesi eğitimle ilişkili olduğu görülmektedir ($b = .32, S. E. b = .15, \beta = .22, p < .05$). Çocuğun önceden aldığı okul öncesi eğitimin SBDÖ1 puanlarındaki varyansın %5 ini açıkladığı görülmektedir ($\Delta R^2 = .05, p < .05$).

2.2. Kızgınlık Davranışlarını Kontrol Etme ve Değişikliklere Uyum Sağlama Becerileri (SBDÖ2-KDKEDUSB)

İkinci araştırma sorusu cevaplandığında, çalışmaya katılan çocukların SBDÖ2 ortama puanları 3.43 (.6) olduğu bulunmuştur (Tablo 2). İnterkorelasyon tablosu (Tablo 3) incelendiğinde, SBDÖ2 puanları ile çocuğun önceden aldığı okul öncesi eğitim ($r = .23, p < .05$) arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir.

Hiyerarşik regresyon analizi tablosu (Tablo 4) incelendiğinde, SBDÖ2 puanlarının birinci basamakta analize alınan çocuğun önceden aldığı okul öncesi eğitim ile ilişkili olduğu görülmektedir ($b = .28, S. E. b = .12, \beta = .23, p < .05$). Çocuğun önceden aldığı okul öncesi eğitimin SBDÖ2 puanlarındaki varyansın %5 ini açıkladığı görülmektedir ($R^2 = .05, p < .05$).

2.3. Akran Baskısı İle Başa Çıkma Becerileri (SBDÖ3-ABBÇB)

Üçüncü araştırma sorusu cevaplandığında, çalışmaya katılan çocukların SBDÖ3 ortama puanları 3.02 (.64) olduğu bulunmuştur (Tablo 2). İnterkorelasyon tablosu (Tablo 3) SBDÖ3 ile sıklık, yeterlilik ve önceki okul öncesi eğitim arasında anlamlı bir ilişki vermemektedir. Hiyerarşik regresyon analizi tablosu (Tablo 4) incelendiğinde, SBDÖ3 puanlarının birinci basamakta analize alınan çocuğun önceden aldığı okul öncesi eğitim ile anlamlı biçimde ilişkili olmadığı görülmektedir ($b = .21, S. E. b = .13, \beta = .17$).

2.4. Sözel Açıklama Becerileri (SBDÖ4-SAB)

Dördüncü araştırma sorusu cevaplandığında, çalışmaya katılan çocukların SBDÖ4 ortama puanları 3.84 (.73) olduğu bulunmuştur (Tablo 2). İnterkorelasyon tablosu SBDÖ4 ile yeterlilik arasında anlamlı bir ilişkiye işaret etmektedir ($r = -.24, p < .05$) Hiyerarşik regresyon analizi tablosu (Tablo 4) incelendiğinde, çocuğun önceden aldığı okul öncesi eğitimin SBDÖ4

puanlarındaki varyansın %3 ünü açıkladığı görülmektedir ($\Delta R^2=.03$, $p<.09$ ve $p>.05$). İkinci basamakta analize alınan annelerin çocuk kitapları seçimindeki uzmanlık düzeylerinin anlamlı derecede regresyon modeline katkı getirdiği görülmektedir ($b = -.04$, $S. E. b = .02$, $\beta = -.22$, $p<.05$, ($\Delta R^2=.05$).

2.5. Kendini Kontrol Etme Becerileri (SBDÖ5-KKEB)

Beşinci araştırma sorusu cevaplandığında, çalışmaya katılan çocukların SBDÖ5 ortama puanları 3.25 (.89) olduğu bulunmuştur (Tablo 2). İnterkorelasyon tablosu incelendiğinde (Tablo 3), SBDÖ5 ile sıklık, yeterlilik ve önceki okul öncesi eğitim arasında anlamlı bir ilişki gözükmemektedir. Hiyerarşik regresyon analizi tablosu (Tablo 4) incelendiğinde, çocuğun önceden aldığı okul öncesi eğitimin SBDÖ5 puanlarındaki varyansın %3 ünü açıkladığı görülmektedir ($p<.09$ ve $p>.05$ arasında).

2.6. Amaç Oluşturma Becerileri (SBDÖ6-AOB)

Altıncı araştırma sorusu cevaplandığında, çalışmaya katılan çocukların SBDÖ6 ortama puanları 3.76 (.98) olduğu bulunmuştur (Tablo 2). İnterkorelasyon tablosu (Tablo 3) incelendiğinde, SBDÖ6 puanları ile çocuğun önceden aldığı okul öncesi eğitim ($r = .22$, $p<.05$ arasında) arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir. Hiyerarşik regresyon analizi tablosu (Tablo 4) incelendiğinde, çocuğun önceden aldığı okul öncesi eğitimin SBDÖ6 puanlarındaki varyansın %4 ünü açıkladığı görülmektedir ($p<.05$).

2.7. Dinleme Becerileri (SBDÖ7-DB)

Yedinci araştırma sorusu cevaplandığında, çalışmaya katılan çocukların SBDÖ7 ortama puanları 3.97 (.78) olduğu bulunmuştur (Tablo 2). İnterkorelasyon tablosu (Tablo 3) incelendiğinde, SBDÖ7 puanları ile çocuğun önceden aldığı okul öncesi eğitim ($r = .22$, $p<.05$ arasında) arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir. Hiyerarşik regresyon analizi tablosu (Tablo 4) incelendiğinde, SBDÖ7 puanlarının birinci basamakta analize alınan çocuğun önceden aldığı okul öncesi eğitim ile anlamlı biçimde ilişkili olduğu görülmektedir ($b = .34$, $S. E. b = .16$, $\beta = .22$). Çocuğun önceden aldığı okul öncesi eğitimin SBDÖ7 puanlarındaki varyansın %4 ünü açıkladığı görülmektedir ($p<.05$).

2.8. Görevleri Tamamlama Becerileri (SBDÖ8-GTB)

Sekizinci araştırma sorusu cevaplandığında, çalışmaya katılan çocukların SBDÖ8 ortama puanları 4.19 (.83) olduğu bulunmuştur (Tablo 2). İnterkorelasyon tablosu (Tablo 3) incelendiğinde, SBDÖ8 puanları ile annenin çocuğa hikâye kitabı okuma sıklığı arasında ($r = .24$, $p<.05$) anlamlı bir ilişki görülmektedir. Hiyerarşik regresyon analizi tablosu (Tablo 4) incelendiğinde, SBDÖ8 puanlarının birinci basamakta analize alınan çocuğun önceden aldığı okul öncesi eğitim ile anlamlı biçimde ilişkili

olduğu görülmektedir ($b = .13$, $S. E. = .17$, $\beta = .08$). Yine annelerin çocuklarına hikaye kitabı okuma sıklığının modele anlamlı katkı yaptığı görülmektedir.

2.9.Sonuçları Kabul Etme Becerileri (SBDÖ9-SKEB)

Dokuzuncu araştırma sorusu cevaplandırıldığında, çalışmaya katılan çocukların SBDÖ9 ortama puanları 3.67 (.88) olduğu bulunmuştur (Tablo 2). İnterkorelasyon tablosu (Tablo 3) incelendiğinde, SBDÖ9 puanları ile çocuğun önceden aldığı okul öncesi eğitim ($r = .27$, $p < .001$) arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir. Yine interkorelasyon tablosu incelendiğinde, SBDÖ9 puanları ile annelerin çocuklarına hikaye kitabı okuma sıklığı arasında ($r = .24$, $p < .05$ arasında) anlamlı bir korelasyon olduğu görülmektedir. Hiyerarşik regresyon analizi tablosu (Tablo 4) incelendiğinde, SBDÖ9 puanlarının birinci basamakta analize alınan çocuğun önceden aldığı okul öncesi eğitim ile anlamlı biçimde ilişkili olduğu görülmektedir ($b = .48$, $S. E. b = .18$, $\beta = .27$). Çocuğun önceden aldığı okul öncesi eğitimden SBDÖ7 puanlarındaki varyansın %7 sini anlamlı biçimde açıkladığı görülmektedir ($p < .01$).

Sonuç ve Öneriler

Birinci alt sorunun cevabı arandığında, çocukların önceden aldığı okul öncesi eğitimin çocukların kişilerarası becerilerine olumlu bir etki yaptığı görülürken, kitap okuma değişkenlerinin çocukların kişilerarası becerilerinde bir etkiye sahip olmadığı görülmüştür. Okul öncesi öğretmenlerin sınıfta işbirliğini artırıcı etkinlikler düzenlemesinin ve model olmasının çocuğun kişilerarası becerilerine de etkilediği düşünülebilir. Mendler (1992)' e göre öğretmenler, birçok davranışları ile öğrencilerine model olurlar. Ayrıca Çakmak Güleç ve Özdemir (2006) tarafından yapılan çalışmada da, çocuğun aldığı okul öncesi eğitimin çocuğun işbirliği yapma, başkalarının görüşlerine saygı duyma, sorumluluk duyma, herkese eşit davranma gibi demokratik tutum ve davranışlar üzerinde etkili olduğu görülmüştür (Tablo 4).

İkinci alt sorunun cevabı arandığında, çocukların önceden aldığı okul öncesi eğitimin çocukların kızgınlık davranışlarını kontrol etme ve değişikliklere uyum sağlama becerilerine olumlu bir etki yaptığı görülürken, kitap okuma değişkenlerinin etkiye sahip olmadığı görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuklara model olarak, çocukların bu becerilerine etki ettiği düşünülebilir. McArthur (2002)' e göre, öğrencilere diğerlerine saygı göstermeyi öğretmek sınıftaki disiplin problemlerini azaltır, eğitim için yeterli zaman ve olumlu öğrenme çevresi yaratır. Problem davranışlara ve akademik yetersizliğe sahip çocuklara yönelik oluşturulan müdahale programlarında kitapların kullanıldığı ve bu programların çocukların davranışları üzerinde olumlu etkilerinin olduğu görülmektedir (Bass, 2007; Moody, 2007; Stanton, Kaiser ve Wolery 2006) (Tablo 4).

Üçüncü alt sorunun cevabı arandığında, çocukların önceden aldığı okul öncesi eğitimin ve kitap okuma değişkenlerinin, çocukların akran baskısı ile başa çıkma becerileri üzerinde bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir. Karşılaşılan akran baskısı bazen çocuklar için okul ortamında sorunlar oluşturmaktadır. Okullarda zorbalık, şiddet, baskı gibi problem davranışların ve akran baskısının azaltılmasına yönelik bir takım çalışmalar yapılabileceği belirtilmektedir (Sargın ve Çetinkaya, 2010) (Tablo 4).

Dördüncü alt sorunun cevabı, çocukların önceden aldığı okul öncesi eğitimin ve annelerin çocuk kitapları seçimindeki yeterliğinin, çocukların sözel açıklama becerilerine olumlu bir etki yaptığını göstermektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilen dil etkinliklerinin çocukların sözel açıklama becerilerine olumlu katkı yaptığı söylenebilir. Cornell (1993), okul öncesi eğitim kurumlarının programlarında yer alan dil gelişimini destekleyici etkinliklerin zengin dil uygulamaları için fırsat yarattığını belirtmektedir. Erdoğan, Bekir Şimşek ve Aras Erdoğan (2005) tarafından yapılan çalışmada, okul öncesi eğitim alma süresinin çocukların dil gelişimi üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Aram ve Aviram (2009) tarafından yapılan çalışmada da, annelerin kitap okuma sıklığının çocuğun dil gelişimi üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca çocukların dil ve erken okuma yazma gelişimini desteklemek için hazırlanan müdahale programlarının ailelerin kitap okuma tutumlarına, çocuklarının ise dil gelişimleri üzerinde olumlu etkilerinin olduğu görülmektedir (Bass, 2007; Gordon ve diğerleri, 2006; Rosa Lugo, Irisand ve Walsh, 2008; Vogler Gordon, 2009)(Tablo 4).

Beşinci alt amaç sorusunun cevabı arandığında, çocukların önceden aldığı okul öncesi eğitimin çocukların kendini kontrol etme becerilerinde etkili, kitap okuma değişkenlerinin etkiye sahip olmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin işbirliği ve saygı ilkelerine önem vermesi, sınıftaki disiplin problemlerinin ve olumsuz davranışların azalmasına etki eder (Kuykendall, 1993). Saldırganlık duygusunun şiddet şeklinde ortaya çıkmasından ziyade çocuğun bunu uygun şekilde gösterebilmesi sağlanmalıdır (Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu, 2005). Seçer ve Sarı (2006) yaptıkları araştırmada, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların, devam etmeyen çocuklara göre ahlaki ve sosyal kurallarla ilgili farkındalık düzeyinin daha iyi olduğunu bulmuştur (Tablo 4).

Altıncı alt amaç sorunun cevabı arandığında, çocukların önceden aldığı okul öncesi eğitimin, çocukların amaç oluşturma becerilerine olumlu etki yaptığı gözlenmektedir. Bunun yanında kitap okuma değişkenlerinin çocukların amaç oluşturma becerileri üzerinde bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir. Sevinç (2005)' e göre kendine inancı ve özgüveni yetersiz olan çocuklar, öğrenmek için atılımda bulunma cesaretini gösteremez. Aynı zamanda gerekli güdülenmeyi sağlamakta zorluk çekerler. Okul öncesi eğitimin, çocukların amaç oluşturma becerilerine olumlu etki yaptığı ele alındığında, bu etkinin

öğretmenlerin yönlendirmelerine bağlı olduğu ve öğretmenlerin amaç oluşturma konusunda çocuklara rehberlik ettiği düşünülebilir (Tablo 4).

Yedinci alt amaç sorusunun cevabı arandığında, çocukların önceden aldığı okul öncesi eğitimin çocukların dinleme becerilerine olumlu etki yaptığı görülmektedir. Bunun yanında kitap okuma değişkenlerinin çocukların dinleme becerileri üzerinde bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin sınıfta oluşturdukları çeşitli dil etkinliklerininve çocuklarla kurdukları sohbetlerin, çocukların bu becerilerine katkı sağladığı düşünülebilir. Yapılan çalışmalarda, çocukların dinleme becerilerinin akademik başarı üzerinde etkili olduğu görülmektedir (Florit, Roch ve Levorato 2011; Florit, Roch, Altoe'G ve Levorato, 2009). Dinleme becerileri çocukların yalnız akademik başarılarında değil, sosyal başarılarında da önemlidir. Dil sosyal bir araçtır ve dinlemek, kişilerarası ilişkilerde önemli bir yere sahiptir. Okul öncesi çocuklarda davranışsal problemler sık sık zayıf alıcı dil becerilerine bağlı olarak meydana gelmektedir (Jalongo, 2010) (Tablo 4).

Sekizinci alt amaç sorusunun cevabı arandığında, çocukların önceden aldığı okul öncesi eğitimin ve annelerin kitap okuma sıklığının, çocukların görevleri tamamlama becerilerine olumlu etki yaptığı görülmektedir. Okul öncesi eğitim alan çocuklara, çocukların yetenekleri ve ilgileri doğrultusunda sorumluluklar verilmesinin etkili olduğu söylenebilir. Yavuzer (2008)' e göre çocuklara, yaş ve gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak, uygun görevler verilmesi gerekmektedir. Böyle bir durum çocuğun sorumluluk almasına ve kendi kendine yetmesine fırsat vereceği gibi, çocuğun kendine güvenmesini sağlar.Yine çocuklarına sıklıkla kitap okuyan ebeveynlerin çocuklarının, sorumluluk duygularının arttığı görülmektedir (Tablo 4).

Dokuzuncu ve son alt amaç sorusunun cevabı arandığında, çocukların önceden aldığı okul öncesi eğitimin çocukların sonuçları kabul etme becerilerine olumlu bir etki yaptığı açıktır. Bunun yanında, kitap okuma değişkenlerinin bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir (Tablo 4).

Bu çalışma, çocuğun önceden aldığı okul öncesi eğitim ile çocuğun sosyal becerileri arasında olumlu bir ilişki olduğu varsayımı üzerine yapılmıştır. Bunun yanı sıra çalışmada, annelerin çocuklarına hikâye kitabı okuma sıklığı ve annenin hikâye kitabı seçmedeki yetkinliği ile çocuğun sosyal becerileri arasındaki ilişkiler incelenmiştir.Kitap okuma sıklığının, "Görev Tamamlama Becerileri" ve "Sonuçları Kabul Etme Becerileri" ile anlamlı derecede ilişkili olduğu görülmüştür. Annenin kitap seçimindeki yeterliğinin "Sözel Açıklama Becerileri" ile anlamlı derecede ilişkili olduğu görülmüştür. Diğer yandan, çocuğun aldığı okul öncesi eğitimin, "Kişiler Arası Beceriler", "Kızgınlık Davranışlarını Kontrol Etme ve Değişikliklere Uyum Sağlama Becerileri", "Sözel Açıklama Becerileri", "Amaç Oluşturma Becerileri", "Dinleme

Becerileri" ve "Sonuçları Kabul Etme Becerileri" ile ilişkili olduğu görülmüştür (Tablo 3).

Yapılan bu çalışmada ailelerin kitap okumaya karşı tutumları, çocuklarıyla kitap okuma anındaki etkileşimleri ve etkili bir okuma etkinliği oluşturup oluşturmadığı bilinmemektedir. Oysa kitap okumanın çocuk üzerine etkilerini belirlemek üzere oluşturulan çalışmalarda ailelerin kitap okumaya karşı tutumları, çocuklarına kitap okuma anında verdikleri destekleri ve doğru okuma etkinlikleri düzenlemeleri gibi değişkenler üzerinde durulmuş ve bu değişkenlerin çocuğun bilişsel ve duygusal gelişiminde etkili olduğu görülmüştür (Justice, Pullen ve Pence, 2008; Orlando, 2005; Roy 2006; Senechal, Cornell ve Broda, 1995; Skibbe, Moody, Justice ve McGinty, 2010; Tulviste, 2001).

KAYNAKÇA

- AL OTAİBA, S. (2004). Weaving moral elements and research-based reading practices in inclusive classrooms using shared book reading techniques. *Early Child Development and Care*, 174(6), 575-589.
- ANDERSON, J., Anderson, A., Shapiro, J., and Lynch, J. (2001). Father's and mother's [check!] book selection preferences for their four-year-old children. *Reading Horizons*, 41,189-210.
- ARAL, N., ve Gürsoy, F. (2000). Kitabın çocuğun gelişiminde yeri ve önemi. I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar ve Çözüm Yolları. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Tömer Dil Öğretim Merkezi Yayınları, Ankara, 321-333.
- ARAM, D., and Aviram, S. (2009). Mothers' storybook reading and kindergartners' socioemotional and literacy development. *Reading Psychology*, 30, 175-194.
- AVCIOĞLU, H. (2007). Sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması (4-6 Yaş). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2),87-101.
- BACANLI, H. ve Erdoğan, F. (2003). Matson Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin (MESSY) Türkçeye Uyarlanması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 3(2), 351-379.
- BASS, L, A. (2007). *Effect of interactive storybook reading on the morphosyntactic development of preschool children from low-income environments*, Ph.D.,The Florida State University; AAT 3282566.
- CORNELL, E.C. (1993). Language and Culture Monsters That Lurk in Our TraditionalRhymes and Folktales. *Young Children*, September, 40-41.
- CRAWFORD, K. C. (2006). *Effect of scripted storybook reading on young children and mothers from low-income environments*, Ph.D.,The Florida State University; AAT 3232376.
- ÇAKMAK, Güleç, H., ve Geçgel, H. (2006). *Çocuk edebiyatı*. (2. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.

- ÇAKMAK Güleç, H., ve Özdemir, B. (2006). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ve etmeyen çocukların demokratik davranışlarının velilerin görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, 1(2), 1-11.
- ÇİFTÇİ, İ ve Sucuoğlu, B. (2009). Bilişsel Süreç Yaklaşımıyla Sosyal Beceri Öğretimi. Ankara: Aydoğdu Ofset.
- DİLİDÜZGÜN, S. (2000). *Çağdaş çocuk yazını*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- EKİNCİ VURAL, D. (2006). *Okul öncesi eğitim programlarındaki duyuşsal ve sosyal becerilere yönelik hedeflere uygun olarak hazırlanan aile katılımlı sosyal beceri eğitimi programının çocuklarda sosyal becerilerin gelişimine etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ERBAY, F., ve Öztürk, Samur, A. (2010). Anne ve babaların çocuk kitapları hakkındaki genel görüşleri ile çocukların alıcı dil gelişim düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(4),1063-1073.
- ERDOĞAN, S., Bekir Şimşek, H., ve Aras Erdoğan, A. (2005). Alt sosyoekonomik bölgelerde anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubundaki çocukların dil gelişim düzeylerine bazı faktörlerin etkisinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2005,14(1), 231-246.
- ERSOY, Ö., Avcı, N., ve Turla, A. (2007). *Çocuklar için erken uyarıcı çevre*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- FLORİT,E. Roch, M. Altoe`G. and Levorato, M.C. (2009). Listening comprehension in preschoolers: The role of memory. *British Journal of Developmental Psychology*, 27, 935–951.
- FLORİT,E. Roch, M. Altoe`G. and Levorato, M.C. (2011). Listening Text Comprehension of Explicit and Implicit Information in Preschoolers: The Role of Verbal and Inferential Skills. *Discourse Processes*, 48,119–138.
- GARNER, P. W., Carlson J, D., Gaylyn, G., and Rennie, K. M. (1997). Low income mothers' conversations about emotions and their children's emotional competence. *Social Development*, 6, 37–52.
- GİZİR, Z. (2002).*Anaokuluna Devam Eden Dört-Beş Yaş Çocuklarında Sosyal Davranışların Gelişimi ile Benlik Saygısı Arasında İlişkinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- GORDON ELİAS, I. H., Ross H., and Kate F. (2006). Enhancing parent-child book reading in a disadvantaged community. *The Australian Journal of Early Childhood*, 31,20-25.
- GRESHAM, F. M. (1982). Social skills instruction for exceptional children. *Theory Into Practice*, 21(2), 129-133.
- GRESHAM, F. M., and Elliot, S, N. (1993). Social skills assesment and intervention guide: systematic approach to social skills training. *Special Services in the Schools*, 8(1), 137-158.
- GÜLAY, H. (2011). Anasınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların Okula Uyumlarının Sosyal Beceriler Açısından İncelenmesi. *e-Journal of New World Sciences Academy*,6 (1),139-146

- GÜRLER, Ü. (1999). *Çocuk kitapları ve anne babaların bu konudaki tutumları üzerine bir inceleme*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- HALL, J. A., and Schlesinger, D. J. (1997). Social skills training in groups with developmentally disabled adults. *Research on Social Work Practice*, 7(2), 187-202.
- HEATHER A. P. (2004). Helping parents make the most of shared book reading. *Early Childhood Education Journal*, 32(1), 25-30.
- IŞIK, M. (2007). *Anasınıfına devam eden beş altı yaş çocuklarına sosyal uyum ve beceri ölçeğinin uyarlanması ve uygulanması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- JALONGO, M.R. (2010). Listening in Early Childhood: An Interdisciplinary Review of the Literature, *International Journal of Listening*, 24 (1), 1-18.
- JUSTICE, Laura. M., Pullen, P. C., and Pence, K. (2008). Influence of verbal and nonverbal references to print on preschoolers' visual attention to print during storybook reading. *Developmental Psychology*, 44(3), 855-866.
- KAPIKIRAN, Necla. A., İvrendi, Asiye. B. ve Adak, A. (2006). Okul Öncesi Çocuklarında Sosyal Beceri: Durum saptaması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 20-28.
- KARASAR, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.15. baskı.
- KARATAY, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 463-475.
- KURT, F. (2007). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden beş altı yaş çocuklarının sosyal uyum ve becerilerine proje yaklaşımli eğitim programlarının etkisinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- KUYKENDALL, J. (1993). "Please," "thank you,""you're welcome": Teacher language canpositively impact prosocial development. *Day Care and Early Education*, 2, 30-32.
- LEVENSTEIN, P. (1970). Cognitive growth in preschoolers through verbal interaction with mothers. *American Journal of Orthopsychiatry*, 40(3), 426-432.
- LEVENSTEIN, P., Levenstein S., and Oliver, D. (2002). First grade school readiness offormer child participants in a South Carolina replication of the Parent-Child Home Program. *Applied Developmental Psychology*, 23, 331-353.
- LİBET, J. M., and Lewinsohn, P. M. (1973). Concept of social skills with special reference to the behavior of depressed persons. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 40, 304-312.
- LO, Deborah, E. (1995). *Social construction of meaning in storybook reading with young children*, Ph.D., The University of Chicago; AAT 9542726.
- McArthur, J. R. (2002). The why, what, and how of teaching children social skills. *The Social Studies*, July /August,183-185.
- MENDLER, A. N. (1992). *What do I do when . . . ? : How to achieve discipline with dignity inthe classroom*. Bloomington, Ind.: National Educational Service.

- MOODY, A. K. (2007). *Engagement and communication and communication during shared storybook reading: a comparison of electronic and traditional books for preschoolers who are at risk*, Ph.D., University of Virginia; AAT 3280021.
- OĞUZKAN, A. F. (2006). *Çocuk edebiyatı*. (8. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- ORLANDO, L. V. (2005). Learning literacy through play using interactive texts during storybook reading: A parent/child experience. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 25(3), 247-253.
- POLAT UNUTKAN, Ö. (1998). *Beş-altı yaş grubu aile katılımlı sosyalleşme programı*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- ROSA, Lugo, L., Irisand K., and Walsh, J. (2008). Effects of parent instruction on communicative turns of Latino children using augmentative and alternative communication during storybook reading. *Communication Disorders Quarterly*, 30(1), 49-61.
- ROY, V. P. (2006). *Storybook reading and the addition of toy props: the effects on child engagement and interest and the interactions between caregivers and their children*, Ph.D., The University of North Carolina at Chapel Hill; AAT 3239236.
- SARGIN, N., ve Çetinkaya, B. (2010). Akran baskısını azaltmada grupla psikolojik danışmanın etkililiği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 185-192.
- SEÇER Z., ve Sarı, H. (2006). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden ve etmeyen çocukların ahlak ve sosyal kural bilgilerinin çeşitli değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak analizi. *Milli Eğitim Dergisi*, 172, 126-142.
- SENECHAL, M., Cornell, E.H., and Broda, L.S. (1995). Age-related differences in the organization of parent-infant interactions during picture-book reading. *Early Childhood Research Quarterly*, 10, 317-337.
- SEVER, S. (2008). *Çocuk ve edebiyat*. (4. Basım). Ankara: Tudem Yayıncılık.
- SEVİNÇ, M. (2005). *Kendine güven ve başarı "Çocuğum nasıl mutlu olur." (7-14 yaş çocuk gelişimi ve eğitimi dizisi)*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- SKİBBE, L. E., Moody, A. J., Justice, L.M., and McGinty, A.S. (2010). Socia-emotional climate of storybook reading interactions for mothers and preschoolers with language impairment. *Reading and Writing*, 23(1), 53-71.
- SMETANA, L. (2005). Collaborative storybook reading: bring parents and at-risk kindergarten students together. *Reading Horizons*, 45(4), 283-320.
- SORİAS, O. (1986). Sosyal beceriler ve değerlendirme yöntemleri. *Psikoloji Dergisi*, 2, 24-29
- STANTON, C., Tina, L., Kaiser, A. P., and Wolery, M. (2006). Building social communication skills in Head Start children using storybooks: The effect of prompting on social interaction. *Journal of Early Intervention*, 28(3), 197.
- STONE, S., and Twardosz, S. (2001). Children's books in child care classrooms: Quality, accessibility, and reasons for teacher's choices. *Journal of Research Education*, 16, 53-69.
- TAYLOR, A. R., and Machida, S. (1994). The contribution of parent and peer support to Head Start children's early school adjustment. *Early Childhood Research Quarterly*, 9, 3-4.

- TULVİSTE, T. (2001). Can variation in mother-child interaction be explain by context and collectivistic attitudes? *Applied Psychology Psycholinguistics*, 22(4), 541-553.
- TUZCUOĞLU, S., ve Tuzcuoğlu, N. (2005). *Davranış bozukluğu gösteren çocukları tanıma ve anlama. "Kimse Beni Anlamıyor" .(7-14 Yaş Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dizisi).*İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- UZMEN, F. S. (2001). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının prososyal davranışlarının resimli çocuk kitapları ile desteklenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- VAN KLEECK, A.(2008). Providing preschool foundations for later reading comprehension: the importance of and ideas for targeting inferencing in storybook-sharing interventions. *Psychology in the Schools*, 45(7), 627-643.
- VOGLER, Gordon, D. (2009). A parent implemented shared storybook reading intervention for preschoolers with autism spectrum disorders, Ph.D.,State University of New York at Buffalo; AAT 3356090.
- YALÇIN, A., ve Aytaş, G. (2002). *Çocuk edebiyatı*. (4. Baskı).Ankara: Akçağ Yayınları.
- YAVUZER, H. (2008). *Çocuk eğitimi el kitabı*. (23. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.